

CHADASJOT - Beth ha Tsafon

Nieuwsbrief PJG Noord Nederland

Kislev 5772 - december 2011

Chanoeka

Chaveriem Toviem,

In deze donkere dagen kijken we weer uit naar het licht van Chanoeka en wat het voor ons betekent: De Chanoekia hier rechts boven heeft voor mij een speciale betekenis: Ik kreeg deze op mijn 18e verjaardag van mijn 2 oudere zussen. De oorlog met z'n vieren overleefd, een nieuw begin.....

"Hoop" als ons leven zwaar, moeilijk en uitzichtloos lijkt.

"Vertrouwen" in de innerlijke kracht die we hebben.

"Vrijheid" om steeds weer voor het positieve in ons zelf kiezen.

"Acceptatie" van de lessen die het leven ons geeft.

Ik hoop dat iedereen die dit leest fijne Chanoeka dagen heeft en het licht van de "Hoop" voor iedereen in de wereld kan/wil uitstralen.

Chag Sameach Henriette

Van het bestuur

Lieve mensen,

Onze Abel vertelde me dat als je dood bent je een sterretje bent geworden en hij had het over mijn moeder. Door mijn hoofd flitste het gedicht van Chana Szenes wat in onze siddeur staat. 'Er zijn sterren wier licht de aarde slechts bereikt lang nadat zij zelf zijn uiteengevallen. Er zijn mensen wier nagedachtenis licht geeft in deze wereld lang nadat ze van ons zijn heen gegaan. Moge het licht van Alex, Eddy en Marco schijnen in de donkerste nacht op de weg die wij moeten gaan'.

Naast de leesgroep zijn dit jaar andere initiatieven ontplooid om op de een of andere wijze met ons Jodendom bezig te zijn. De Toer de Sidoer van onze chazzaniet Tanja geeft ons een ander inzicht in het chazanoet en de achtergronden er van. Sommigen van onze leden volgen de cursus van Rami in de sjoel van Zuidlaren.: Een historische reis door het taalgebied van het Midden Oosten in relatie met de opkomst van onze beschaving. De leden die deze cursus volgen genieten ervan. Ik hoop dat er volgend jaar weer de mogelijkheid is mee te doen dan ben ik, bij gezond, van de partij. Verder geeft Tamarah een gioercursus in het Noorden, waar ook een aantal leden van ons aan meedoen. En gaan we met Toe biSjewat leren over alle mogelijkheden rondom joods

begraven (zie elders in de chadasjot). Zo zonder dat we het in vaste structuren leggen zijn we allemaal bezig met leren in welke vorm dan ook. We zijn daar verheugd over.

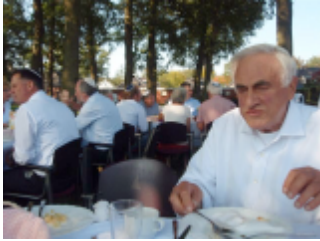
Verderop in de chadasjot vinden jullie een aankondiging van het grote Congres van de European Board. Bestuursleden zullen daar vanzelfsprekend aanwezig zijn, maar ook de leden raden wij van harte aan een van de vele bijeenkomsten bij te wonen. U hoeft zich niet in te schrijven voor het hele weekend, maar kunt ook delen van dit weekend volgen.

Moge de lichtjes van Chanoeka ons brengen van verdriet naar vreugde, van spanning naar bevrijding.

Voor het jaar 2012 wensen we jullie allen een jaar dat jullie goed doet.

Namens jullie bestuur Hanne

Alex zichrono leweacha

Eenzaam te midden van de zijnen,
moedig, ruim van blik en bezonnen,
veel bestreden doch niet overwonnen.
(dr. Reisel over Maimonides.)

Aan het eind van de sjabbat, op 3 Tisjri 5772, overleed plotseling Alex Philipse. Een veelzijdig mens, altijd in voor een diepzinnig gesprek, maar vooral een musicus die preluderend achter de piano niet alleen de pianosnaren deed trillen.. Hoe vaak hebben we, familie en vrienden, niet genoten van zijn prachtige improvisaties. Wij zullen Alex zo missen, nu en in alle dagen.

Moge zijn ziel worden gebundeld in de Bundel des Levens en moge zijn nagedachtenis tot zegen zijn.

Louise

Baroech Haba:

We heten Georgette van harte welkom en hopen dat zij zich snel thuis voelt in onze Kille.

Chanoeka weetjes.

*Er bleek nog slechts één klein kruikje met reine / zuivere/ koosjere olie te zijn, net genoeg om de menora een dag te laten branden. Het maken van nieuwe olie zou meer dan een week kosten. Men besloot deze ene dag toch alvast het licht aan te steken om in ieder geval de Tempel te kunnen herinwijden. Het **WONDER** geschiedde: de vlammetjes bleven acht volle dagen helder branden*

De overwinning was volmaakt. Uiteindelijk was de geestelijke overwinning (het veroveren van godsdienst vrijheid, het behouden van je eigen identiteit) van grotere betekenis dan de militaire overwinning.

8 dagen volle dagen ?

In het tweede Maccabeën boek (een van de apocriefe boeken) hoofdstuk. 10:6 staat:

Vol vreugde vierden ze acht dagen lang feest, zoals dat ook voor het loofhuttenfeest gebruikelijk is en ze dachten er aan hoe ze nog maar kort geleden het loofhuttenfeest hadden moeten vieren in holen in de rotsen, als dieren in het wild. En ze droegen met loof versierde stokken, groene twijgen en palmtakken en zongen lofliederen op Hem die hen in staat had gesteld Zijn H. Bij aalgemeen besluit werd bepaald dat het Joodse volk voortaan ieder jaar deze dagen zou vieren. (vertaling: De Nieuwe Bijbelvertaling)

Hier lijkt het of alsnog de vreugde van Soekot, die door de onderdrukking gemist was ingehaald werd.

Chanoeka wordt nogal eens vergeleken met Poerim, een feestdag die een andere historische gebeurtenis viert en herdenkt waarbij Joden van de ondergang gered werden.

Er zijn wel verschillen tussen die twee feesten.

Het boek Esther waarin Poerim staat, is opgenomen in de Tanach .

De oorsprong van Chanoeka staan echter niet in Tanach, alleen in de Talmoed zijn er discussies te vinden over de Chanoekalichten en de daarmee verbonden rituelen. Er zijn dan ook geen op de Torah gebaseerde ge- en verboden.

Omdat Poerim de overwinning op het gevaar van een lichamelijke, fysieke uitroeiing van de Joden viert, wordt het met vasten en drinken gevierd. Bij Chanoeka lag de belangrijkste bedreiging op spiritueel gebied en heeft het feest met de lichtjes een spirituele, mystieke glans

---

Lernen over de joods begraven

Helaas hebben we in onze kille dit afgelopen jaar verschillende begrafenissen meegemaakt. En ook in ons

privé leven worden we steeds vaker met overlijden geconfronteerd.

Mede daardoor zijn verschillende van ons bezig, al of niet samen met hun partner, met de vraag hoe je je eigen begrafenis graag geregeld zou zien. Daarnaast is er binnen het Verbond al enige tijd geleden de vraag opgeworpen hoe men binnen de diverse besturen van het Verbond denkt over het “gemengd begraven” op een van onze drie progressieve/liberale begraafplaatsen. Voor als nog is het daarbij gebleven. Het bestuur van de PJG NN heeft op een eerste peiling van het Verbond voor deze mogelijkheid het volgende aan het Verbond aangegeven: ‘Men kan zich voorstellen dat er gemengd gehuwden zijn die kiezen voor een algemene begraafplaats en graag de rituelen zouden willen volgen zoals bij een begrafenis op een joodse begraafplaats. In ‘Beartsot Hachajiem’ kunnen we daar geen aanwijzingen voor vinden in tegenstelling tot de crematie’

Dit punt leeft binnen onze Kille en ondanks dat er nog geen richtlijnen zijn over “gemengd begraven” op een van onze begraafplaatsen of op algemene begraafplaatsen zouden we toch over alle mogelijkheden rondom het begraven met joodse rituelen met elkaar van gedachten wisselen. We zullen dat in eerste instantie onder elkaar doen en daarna Tamarah vragen op onze punten en vragen met ons in te gaan.

We willen daarom gaan leren over de volgende thema's:

- *de joodse begrafenisgebruiken en het sjiwe zitten daarna. Hoe je een overlijden moet aankondigen en hoe je je wensen van te voren kunt vastleggen bij de PJG*
- *wat willen we en wat zou mogelijk zijn aan joodse gebruiken en rituele bij begraven op een openbare / algemene begraafplaats voor jou en je eventueel niet joodse partner.*

Na een korte inleiding is het de bedoeling dat we vragen en ervaringen uitwisselen.

*We willen dit doen op de **Toe Bisjwat lernavond, 8 februari** in huiselijke kring. Precieze informatie volgt nog.*

Mocht je voor die tijd vragen of opmerkingen hebben, dan kun je terecht bij de initiatiefnemers Sally, Lex, en Hanne.

Geen gemakkelijk onderwerp, maar wel belangrijk!

Mocht je al eens iets willen lezen over joodse begrafenis rituelen, dan adviseren we jullie de volgende boeken:

Uitgave van de stichting Gan Hasjalom: Beartsot Hachajiem, in het land der levenden. (Alleen nog maar tweede hands te krijgen)

Sasja Martel: Sterk als de dood. Sterven en rouw in joods perspectief

dan is zijn er nog 2 orthodoxe boekjes:

Nechama Mayer-Hirsch: Het huis van de levenden - Beth Hachajiem. Joodse gebruiken bij de dood, erg traditioneel

Rabbijn Evers: Theoretische en praktische aspecten van het Kaddisj-gebed interessant en orthodox,

Kijk ook nog even bij www.verbond.eu aan de linkerkant even klikken op Gan haSjalom daar staat nog iets over cremeren.

Sally

Mijn Jiddische Memme

Chanoeka 1945.

Het was nog niet zo lang geleden dat ik ‘Onze Lieve Heer’(OLH) in mijn hartje gehad had. Ik was iets meer dan een half jaar geleden opgedoken uit de onderduik. ‘Tante Bep’ had het Rooms Katholieke geloof stevig in mijn ziel geplant. Niet zozeer op basis van argumenten (dat zou bij het zesjarige jongetje dat ik toen was ook niet zo zijn binnengekomen). Neen, de ouderwetse ‘draai om de oren’ als het ‘Onze Vader die in de hemelen...etc’ niet zo vlot over mijn lippen kwam, of wanneer ik mijn ogen niet goed dicht hield tijdens het bidden, was effectiever. Dat vergde minder uitleg en maakte geloofsdiscussies overbodig. Ik vond dat vrij normaal, al heb ik nooit begrepen hoe ‘tante Bep’ door haar gesloten ogen kon zien dat ik de mijne niet goed dicht had als we beiden voor en na het eten baden.

Toen ‘tante’ na de oorlog bij ons (mijn ouders waren ook uit de onderduik teruggekomen) in huis kwam wonen, kwam al dat bidden toch iets gecompliceerder te liggen. Mijn ouders krompen in elkaar als ik weer eens een tik kreeg, maar dat heb ik pas veel later gehoord, omdat ik dat met die dichte ogen nooit zelf heb gezien. Maar ja, wat moesten ze? Ze moesten ‘tante’ immers dankbaar zijn? Pas toen ‘Moe’, een

andere onderduikmoeder, hen met klem had geadviseerd om dit niet langer te pikken, stelden mijn ouders zich krachtiger op.

Ik hoefde niet meer te bidden, 'tante' zat knarsetandend aan tafel en ik hoorde tot mijn verbazing dat ik OLH helemaal niet meer in mijn hartje had. Ik was namelijk Jood. Een wat raadselachtig begrip, of was het een eigenschap? Had het iets met mijn zwarte haar te maken dat kort daarvoor nog fanatiek gebleekt werd? Wat was ik nu dus?

Het liep tegen kerstmis. OLH liet zich niet kennen en liet zich zeker niet zonder slag of stoot uit mijn hartje verdrijven. Er moest een kerstboom komen en die kreeg ik natuurlijk ook, al had ik ondertussen wel vaag in de gaten dat dit toch een beetje raar was in een Joods huis, wat dat dan ook mocht zijn. "Ach dat is immers zo iets onschuldigs, wat is daar nu voor bezwaar tegen?", hoorde ik mijn moeder tegen mijn vader zeggen.

Ze neuriede in die dagen een liedje waarvan ze de eerste woorden zong. Iets van 'ma os tsoe' of zo. Dat had met Joden te maken, maar het gekke was dat ze, als Duitse Jodin, eigenlijk net als ik, ook nogal door kerstmis gegrepen leek te zijn. "O Tannenbaum, O Tannenbaum, wie schön sind deine Blätter" zong ze, terwijl tegelijkertijd meesmuilend werd gesproken over oom Ben, die na zijn onderduik "geschmat" was, en zoals m'n moeder zei: "heel fijn christelijk" was geworden. Wat daar nu weer mis mee was ontging me ook al. En het werd nog ingewikkelder.

Nooit vergeet ik de verwarring van mijn ouders, toen, vlak voor kerstmis, de heer en mevrouw G. bij ons op bezoek kwamen. Meneer G. was een zakenrelatie van mijn vader. Een gezellige kale dikkerd met een mooie horlogeketting, die in zijn vestzak verdween. Altijd zijn onafscheidelijke sigaar in zijn mond. Hij bolde zijn wangetjes en pufte kleine rookwolkjes. Omdat hij zo sliste, noemden we hem "meneer SSSSussss SSSussss"

De boom stond in de achterkamer. Meneer SSSSussss SSSussss kwam puffend de trap op. Waarom hadden mijn ouders in Godsnaam razendsnel getracht de schuifdeuren te sluiten? Ze waren net niet op tijd. En waarom bleef het dikke mannetje zo pijnlijk getroffen in de deuropening staan en staarde hij naar mijn prachtig opgetuigde kerstboom? En waarom zei hij niets, zei zijn vrouw niets en namen mijn ouders zwijgend hun jassen in ontvangst?

Ik ging naar mijn kamertje en hoorde hoe de schuifdeuren alsnog werden dichtgeschoven. Daarna duurde het nog een hele tijd voordat ik in de voorkamer de geluiden hoorde die je gewoonlijk hoorde als mensen gezellig op visite kwamen.

Dat eerste jaar na de oorlog herinner ik me als een tamelijk verwarrend jaar en die eerste Chanoeka was ook nog niet wat het zijn moest...

Peter

Mikve.

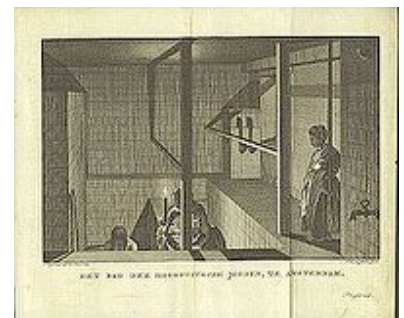
Sinds eind jaren '90 heeft het Verbond voor het eerst de beschikking gekregen over een oud, maar prachtig gerestaureerd mikve in Tilburg. Zoals bekend heeft inmiddels ook LJG Amsterdam sinds de opening van de nieuwe sjoel de beschikking over een eigen ritueel bad.

Inmiddels hebben velen de weg naar de mikve gevonden, en niet alleen vrouwen, die de traditionele Joodse huwelijksketten in acht willen nemen. Mensen die na een gioerperiode voor het Bet Din verschijnen sluiten deze periode af met een onderdompeling in het rituele bad. En er zijn nog vele andere redenen om deze mitzve uit te voeren, omdat de onderdompeling een overgang symboliseert naar een nieuw begin, zoals bijvoorbeeld, na een scheiding.

Zo is het ook een oude gewoonte om als voorbereiding voor Jom Kippoer de mikve in te gaan. En ook deze mitzve willen we weer nieuw leven inblazen door leden van de liberaal Joodse gemeenten de gelegenheid te geven dit bijzondere ritueel zelf te ervaren.

De kosten bedragen € 30 per persoon. Eventueel kan men zich opgeven voor een lunch met bijbehorend kosten van € 7,50 per persoon, dat ter plekke kan worden betaald.

Er zijn een beperkt aantal plaatsen beschikbaar, dus adviseren we iedereen, zowel mannen als vrouwen,

die geïnteresseerd zijn zich vooraf aan te melden.

Jodendom. Een wereld vol verhalen

17 december 2011 t/m 15 april 2012 Nieuwe Kerk, Dam, Amsterdam. Tel.: 020-6386909
www.nieuwekerk.nl (overgenomen van www.jhm.nl)

In de winter van 2011-2012 presenteert De Nieuwe Kerk Amsterdam in samenwerking met het Joods Historisch Museum een tentoonstelling over het jodendom. De tentoonstelling is samengesteld door Edward van Voolen, conservator van het Joods Historisch Museum.

Aan de hand van ongeveer 500 bruiklenen vertelt de tentoonstelling het fascinerende verhaal van drieduizend jaar joodse religie, cultuur, kunst en geschiedenis. De geschiedenis van een wereldreligie die herkenbaar wist te blijven ondanks verschillen wereldwijd. De bruiklenen komen van internationaal gerenommeerde musea en collecties en uit particulier bezit. De meeste ervan zijn nooit eerder in Nederland te zien geweest. Absolute topstukken zijn onder andere: een Dode Zee-rol uit de eerste eeuw v.Chr. uit het Israel Museum in Jeruzalem, de oudste complete Torarol, oorspronkelijk uit Erfurt en nu in de Staatsbibliothek in Berlijn, kostbare handschriften, een schilderij van Chagall uit het Tel Aviv Museum of Art, maar ook het Alephbet Tapestry van de hedendaagse Russisch-Amerikaanse kunstenaar Grisha Bruskin.

Het jodendom is de oudste monotheïstisch religie. In de loop der eeuwen heeft het zich over de wereld verspreid. Telkens wanneer joden op een nieuwe plek aankwamen, integreerden zij in hun nieuwe omgeving zonder hun identiteit te verliezen. Zo ontstond een grote variëteit aan verschijningsvormen, maar de kern van de religie is overal ter wereld hetzelfde.

Al zolang het jodendom bestaat zijn er joodse verhalen. Vertellingen, parabels, legenden en liederen waren eeuwenlang een middel om de traditie levend te houden en te actualiseren. Zoals elke godsdienst probeert ook het jodendom een antwoord te geven op vragen over oorsprong, betekenis en doel van het leven. Er is meer tussen hemel en aarde, maar wat dan precies?

Welke geheimen liggen verborgen achter de Schepping, wat is de betekenis van het leven? In de tentoonstelling zullen de belangrijkste elementen uit het jodendom worden belicht. De kern vormt het Boek, de Tenach of de Hebreeuwse Bijbel (het Oude Testament). Het bestuderen van teksten staat centraal in het joodse religieuze leven. Vele verhalen, feestdagen en leefregels zijn erop gebaseerd.

Heilige plaatsen, de abstracte God, feesten en gedenkdagen, levenscyclus, het dagelijks leven en geschiedenis zijn andere elementen die aan de orde komen, om meer inzicht te geven in de veelzijdigheid van het jodendom. Elk object in de tentoonstelling wordt gepresenteerd als een kostbaar kleinood, of het nu gaat om een manuscript, een ceremonieel object, een schilderij of een maquette. De boodschap wordt ondersteund door een documentaire, daarnaast geven gefilmde interviews met zowel liberale als orthodoxe, bekende als onbekende joden van over de hele wereld de bezoeker een levendig beeld van de enorme diversiteit in jodendombeleving.

Biennial Conference of the European Union for Progressive Judaism.

Van 15 - 18 maart 2012 is het Nederlands Verbond voor Progressief Jodendom gastheer voor de aangesloten Europese landen van de World Union for Progressive Judaism (WUPJ).

De Wereldunie voor Progressief Jodendom omvat op dit moment meer dan 1.200, grote zowel als kleine, gemeenten over de hele wereld. Met ongeveer 1,8 miljoen leden in 45 landen, vormt de liberaal-progressieve stroming binnen het Jodendom een wereldwijde gemeenschap, weliswaar met diverse uitgangspunten, maar allen met een vergelijkbaar doel: een eigentijdse, creatieve expressie van de Joodse geestelijke en culturele identiteit die is geworteld in onze rijke joodse tradities.

En daarmee is deze progressieve stroming de grootste Joodse stroming binnen het wereld-Jodendom

De aangesloten gemeenten van de WUPJ zijn gevestigd in zeven regio's, waarvan de leden elkaar regelmatig ontmoeten om met elkaar te communiceren en daarmee elkaars ervaringen van het joodse leven op die manier verrijken .

Ons land functioneert sinds lange tijd in de European Region van de WUPJ. De Europese Unie voor Progressief Jodendom (EUPJ) is de overkoepelende organisatie van meer dan 170 liberaal-progressieve gemeenschappen in 17 landen. De voortdurende groei in Europa is het bewijs dat deze aanpak Joden verenigt die een egalitaire en moderne interpretatie van het Jodendom voorstaan. Nederland behoort met Engeland tot de toonaangevend landen in deze regio.

Het is opnieuw een eer voor ons land en een unieke ervaring om deze tweejarige conferentie binnen onze landsgrenzen te mogen organiseren. Uniek om dat naast de vele Europese bezoekers ook WUPJ - leiders uit de gehele wereld de, vorige jaar nieuw geopende, sjoel en het gemeenschapscentrum van de LJG in Amsterdam komen bezoeken.

De deelnemers aan de conferentie krijgen gedurende 3 dagen in de Amsterdamse sjoel een uitgebreid programma met vooraanstaande key-note speakers en boeiende workshops voorgeschoteld. Voor jongeren is er een apart programma in de maak.

Voor de eigen beleving van de liberaal-progressieve Joodse gemeenschap in ons land een inspirerend moment om op dit hoge niveau met internationale sprekers onze betrokkenheid te tonen met de nationale en internationale leden van onze eigen progressieve beweging en ook een bijzonder moment om het eigen Joodse leven te verrijken.

Natuurlijk is er tijdens de congresdagen bij de verschillende sjacharietdiensten en de sjabbatviering voldoende ruimte voor religieus samenzijn.

Zie ook: www.verbond.eu

Met een, door de Gemeente Amsterdam aangeboden, openingsceremonie in de Nieuwe Kerk op de Dam, wordt op donderdagavond 15 maart het startschot gegeven voor deze Europese conferentie.

Recept van Henriette: Geroosterde Pompoen

In deze donkere winterdagen is dit een lekker bijgerecht of ipv aardappelen.

1 kleine pompoen, wassen en in schijven snijden, niet schillen, (natuurlijk de pitten eruit lepelen en bewaren om in het voorjaar in de tuin zaaien)

2 theel korianderzaad

2 " oregano

1/2 " venkelzaad

1 " zwarte pepperkorrels

1 " zout

2 tenen uitgeperste knoflook

leetl olijfolie

maal alles fijn in de vijzel of blender en wrijf de pompoen schijven er mee in met een keukenkwastje

Leg de schijven op de schil op een vel aluminiumfolie in een voorverwarmde oven 200C ±30 minuten de schil wordt ook zacht en lekker. Eet U smakelijk!